

GRAMÀTICA DIDÀCTICA DE VALENCIÀ

EIXERCICIS N°1

EIXERCICIS I LLECTURES

INDEX

1. Eixercicis sobre la fonètica valenciana.
2. Lectura: L'enyor de la terra natal. Ibn Labbana / Lluís Vives.
3. Eixercicis sobre l'ortografia de les lletres.
4. Lectura: El poder d'una bandera. Llibre dels fets.
5. Eixercicis sobre l'apòstrof, l'accent gràfic i la dièresis.
6. Lectura: El poder de la paraula. Vinatea.
7. Eixercicis sobre el substantiu, l'adjectiu, el gènere i el número.
8. Llectures: El gran problema del Poder. Les Corts Valencianes de Sylvia Romeu.
9. Eixercicis sobre els determinatius.
10. Lectura: València en el Tirant lo Blanch.
11. Eixercicis sobre els pronoms.
12. Lectura: La gran carcassa de focs d'artifici.
13. Eixercicis sobre el verp.
14. Lectura: En defensa de la llengua popular o 'vulgar'. Spill Aljamia J. Roig / L'alqueria Abduli / La Brama Gaçull.
15. Eixercicis sobre l'adverbi i les preposicions.
16. Lectura: La valenciania dels Borja.
19. Eixercicis sobre sintàxis.
20. Llectures: Genocidis: La Socarrada / L'atre Guernica oblidat.
21. Eixercicis sobre vocabulari valencià.
22. Llectures: La qüestió de la Pàtria. Faustí Barberà / N. Primitiu / C. Salvador / Joan Fuster. Pere Delmonte (Desperta, valencià).

1. Eixercicis sobre la fonètica valenciana.

2. Llectura: *L'enyor de la terra natal*. Fragment del relat curt d'Antoni Atienza *El millor dels amics (464 de la Hègira)*, inclòs en el llibre que du per títol *L'última cavalcada de Cesar Borja*. Editat per L'Oronella. València Ciutat, 2000. Esta llectura, com en totes les demás, ha segut retocada en lo que respecta a accentuació gràfica i al canvi de la preposició *ab* per *en*.

— Dis-me —digué el Rei—, amic Ibn-Labbana, ¿quins pensaments te ronden el cap?

— Mon Senyor, eixe cant de l'aigua, eixa llum, eixa pau, són els de la meua terra natal.

2. Llectura: *El fill malvolgut per la mare*.

“En l'ajuda de Deu, i entonant mon espill i norma segons la forma de l'abreviar¹, me vullc deixar l'infantea. Mort mon bon pare, comencí i passí mal ma fadrinea i joventut, els vint anys meus millors i més encara, en servitut, desheretat, foragitat² i seguint camps en prou suors, perills, treballs, ferides i talls. Mon pare vixqué poc temps en ma mare, i mai els vaig vore junts menjar i festejar, ni riure. Pel mal viure d'ells, o mala sòrt, lo cert és que per alguns mals —no vullc dir ni declarar quins, per ser ma mare— jove encara fon tísic, a la fi frenètic, i aixina morí. Certament diners d'ell no me'n tocà, perque va testar, a ses instàncies, al gust d'ella com li plagué. Ella volgué un notari seu, fon albacea i llegatari el vicari son confessor; sense inventari, la feu heréua universal del seu cabal i la deixà tutora de mi, son fill, no cuidadora, perque no calia. El meu llegat valia cinc sous i, publicat el testament, immediatament ella me renegà. No em vestí res de dol: traguí el flaviol³ sense cera⁴, i no me deixà roba sancera. Quan me despachà immediatament de casa i que em donara aire, ben adreçat en un peu calçat i l'atre descalç, el gipó girat i tot esquinçat, desairat i sense camisa, me digué: “Al teu gust ves a on vullgues, busca't a on mulles ta sopa de hui en avant, sopa esta nit i demà te'n vas a tirar de brogina⁵; si no t'agrada, te podràs fer bergant⁶ en el grau, o llanterner de cap de guaites⁷ o, si t'afaites, podràs ser bon barber; cantant cançons a ton plaer i ballant al sò de les tisoires, en dos hores cada dia guanyaràs prou; o, si vols, podràs ser obrer de tintorer, en una paga de dos sòus i nou malles; o, si vols ser troter i després escuder, viuries de lo més be; pensa esta nit el teu partit millor, que yo no et puc tindre i deus

seguir avant; tin-te per dit que no faces conte en mi de trobar taula ni llit; tens peus i mans, guanya't els teus bens i busca ventura". Pronte m'alcançà gran necessitat i caiguí molt malalt. Ni mare ni tia m'acolliren, ni per mi bolliren ordi. Vaig encaminar-me fòra del portal cap a l'hospital que diuen d'En Clapers. Aquella nit la falsa roncera⁸ d'hospitalera i la seua mossa m'escorcollaren per cint i bossa fins al cotó del meu gipó. Com no trobaren ni un diner, digué: "Hui dormireu sense llançols i demà anireu a captar; este hospital no té prou cabal per a mantindre i fornir llits a tants

¹ Fa referència a la forma a voltes taquigràfica dels versos.

² *Foragitar*: Expulsar, tirar fòra.

³ *Flaviol*: Flauteta de canya, en cast. *caramillo*.

⁴ Alusió a sa pobrea: eixí a la processó tocant el flaviol sense acompanyament de ciris.

⁵ *Brogina*: Ret molt grossa i llarga.

⁶ *Bergant*: Jornaler de bergada (brigada, grup).

⁷ *Cap de guaites*: El cap d'un destacament de vigilància.

⁸ *Roncera*: en cast. *roncero*, *halagador*.

pobres; a penes si n'hi ha per a fer les obres i per a tantes dides. ¿No porteu tassa, ni carabassa, cabaç o sarró? Beureu aigua en un porró; tindreu fòc i sal, i hospedage; pero, si voleu pa, companage o vi, vos l'haureu de buscar". Va voler Deu que la terçana no em durara molt. Una semana mengí bledes, cols i brots frets, prou ensalada, pero mai carn cuinada. M'alcí del llit curat i me'n partí⁹. A peu me n'aní a Catalunya, a on m'esforcí a que un cavaller molt gran bandoler d'antic llinage me prenguera per page, i vaig viure en ell fins que vaig eixir ya fet un home."

Fragment tret de l'obra de Jaume Roig *L'Espill*, transcrit, actualisat i posat en prosa per Joan Costa i Català. Ed. L'Oronella, València Ciutat, 1998.

13. Eixercicis sobre el verp.

1.

⁹ *M'alcí... partí* En l'original en vers posa: *Sortí del lit / e, mig guarit, / yo me'n partí*. Alcover li dona a *sortí* el sentit de *saltar*.

¹ Fa referència a la forma a voltes taquigràfica dels versos.

² *Foragitar*: Expulsar, tirar fòra.

³ *Flaviol*: Flauteta de canya, en cast. *caramillo*.

⁴ Alusió a sa pobrea: eixi a la processó tocant el flaviol sense acompanyament de ciris.

⁵ *Brogina*: Ret molt grossa i llarga.

⁶ *Bergant*: Jornaler de bergada (brigada, grup).

⁷ *Cap de guaites*: El cap d'un destacament de vigilància.

⁸ *Roncera*: en cast. *roncero*, *halagador*.